

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

Sánchez, Francisco

Schoppe, Caspar

Perizonius, Jacobus

Franequera, 1687

Cap. III. - Genetivus neque Gracé, nec Latine a verbi regi potest. Urbs tolete Latine dicitur. Duo genitivi ab uno eodemque nomine

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

concordia est nominis, & verbi, & Cato suppositum est, non persona agens, aut patiens, ut somniant Grammatici. Nec ullo alio modo reperitur nominativus in Latino sermone: nam in illis; *O vir fortis, atque amicus; En primus; ecce homo, vel ecce hominem*, quarendum verbum est, ut docemus in Ellipsi verborum. Duplex nominativus non uno modo videtur reperiri in eadem oratione; ut *Ego Annibal peto pacem: sed deest, Ens, vel qui sum Annibal*. Vide *Ens*, in Ellipsi. Omne præterea verbum utrinque nominativum videtur habere; ut *legis invitus, doceo libens*; sed hic quoque deest *Ens*. In verbis quibusdam passivis fit reciprocatio; ut *vocor Sanctius; Diceris poeta*. Sed hoc est ab activo, *Dicunt te poetam*.

Duplex
nominativus.

C A P. III.

Genitivus neque Græcè, nec Latinè à verbo regi potest. *Urbs Toleti Latinè dicitur. Duo genitivi ab uno eodemque nomine.*

Genitivus perpetuo significat possessionem, sive activè, sive passivè capiatur; *Genitivus ut amor patriæ, vulnus Achilles*; unde fit significatio à verbo regi non possit: nam possessor, & *sio*.

H res

est appellari. Nam illud in constructione *regere* dicitur, quod in naturali vocabulorum ordine præcedit, & flagitat sibi jungi aliud vocabulum certa terminatione. Quum ergo dico, *Cato scribit librum*, sicuti *ro scribit*, quia flagitat ex omnibus terminationibus vocabuli *liber* proprie illam, quæ est *librum*, eam idcirco *regere* dicitur, sic & *Cato* flagitat, & proinde *regit* revera ex omnibus sex terminationibus vocabuli *scribo* eam, quæ est tertiæ personæ singularis Numeri.

Genitivus nunquam à Verbo regitur.

res possessa nomina relata sunt, ut vocant Dialectici; quum alterum sine altero nequeat intelligi; possidere verba significabunt, at possessionem nunquam. Hæc quum ignorarent Grammatici, varias species statuerunt verborum, quæ genitivum regerent: quæ peccata sigillatim discutienda sunt.

In verbis pretii, & æstimationis, si sit genitivus, à nomine, non à verbo regitur; ut *magni emi*, deest pretio: integrum enim erat, *emi hoc magni æris pretio*. Et quum dico *Nihil*, vel *Pluris te facio*, * deest æstimationis, vel pretii. Vide *Pretium* in Ellipsi; & *æris*. „ [Magni fit „ à multis, subaud. *Homo*: Id est, fit homo magni „ pretii, faciunt eum hominem magni pretii.]

In verbis accusandi, & absolvendi manifestè patet genitivi natura; nam deest Ablativus *Crimine*; & ut † *Barbare* dicitur, *Accuso te criminis*, ita Latine dicitur, *Accuso te furti*. Vide *Crimen*, in Ellipsi.

Miseret, *Misereor*, *tædet*, *pertædet*, *pudet*, *piget*, *pænitet*, genitivum regere videntur; sed non ita est. Audiamus Priscianum: *Hoc*, inquit, *sciendum, Impersonalia quæ accusativo simul casui, &*

geni-
* Deest æstimationis] Immo vero deest *rem æstimationis*, vel pretii, vel etiam *momenti*. Nep. Alcib. 8. *Videt se nullius momenti futurum*. Plaut. Capt. III. 1. 17. *Neque ridiculos jam teruncii faciunt*: intellige *rem*. Pseud. III. 2. 20. *Me nervo potest minoris nummo, ut surgam, subigere*, h. e. pecunia vel re pretij minoris nummo.

† *Barbare dicitur &c.*] Non ita *barbare*. Sic enim Tac. Ann. VI. 29. *quia male administrata provincia, aliorumque criminum urgebatur*, h. e. accusabatur. Et sicuti *accusare* & *arguere facinoris recte dicimus*, sic quidni & *criminis*? Plaut. Pseud. II. 4. 56. *Malorum facinorum sapissime*, scilicet, *argutus est*. Cic. Fam. VI. 6. *Nefariorum scelerum condemnati*, XIV. 14. *Piso sceleris condemnat generum suum*. Potest autem in his omnibus intelligi *causa* vel *nomine*, ut *Damnatus nomine conjurationis* apud Ciceronem.

genitivo copulantur , ut , Pudet me tui , similiter
 Pœnitet , Tædet , Miseret , Accusativo quidem
 significant personam in qua fit passio ; Genitivo vero il-
 lam , ex qua fit actus . Neque est mira hujuscemodi or-
 dinatio , quoniam in eisdem casus resolvitur : est enim ,
 Pudet me tui , Pudor habet me tui : Tædet me
 tui , Tedium habet me tui : Pœnitet me tui ,
 Pœnitentia habet me tui . Hæc Priscianus præclare
 ni vocasset hæc verba impersonalia , quæ verè ac-
 tiva sunt , & genitivum agentis , qui regitur
 à nomine , quod in verbis latet ; ut , pudor pec-
 cati pudet me , & * miseratio pauperis miseret
 me , id est , me tenet . Vide in Ellipsi , No-
 minativus cognatus ; & lib. 3. cap. 1. „ [Lu-
 „ cretius tamen Nominativum alienum verbo ,
 „ Miseret , supponit lib. 3. Ipse sui miseret , pro
 „ Miseretur , quod est , miser fit ex animo ,
 „ seu cruciatur miseria sui .]

Sed vide
 ad pag.
 62.

Ubi partitio significatur , genitivus ab alio
 nomine subintellecto pendet ; ut , Quis vestrum ?
 Omnium primus , Romanorum fortior , Græcorum do-
 ctissimus . Vide Ellipsin ex numero ; & lib. 3.
 cap. 10. II.

Desine querelarum , Abstine irarum , Inte-
 ger vitæ , Lassus viarum , † Græca sunt , in
 quibus deest præpositio eorum quæ genitivum
 apud illos regit . Et quum dicis , impleo gra-

Græcisini
 in usu ge-
 nitivi.

H 2

na-

* Miseratio pauperis miseret me] Regitur hic Genitivus po-
 tius à vocabulo vicem . Terent. Heaut. IV. 5. 1. Menede-
 mi vicem miseret me , tantum devovisse ad eum mali . Ubi
 posterius comma fortean habendum pro Nominativo .
 † Græca sunt , in quibus Græci .] Græcissant sane , sed non ita ,
 ut Genitivus Græco more à præpositione suppressa rega-
 tur , sed potius per aliam & Latinis usitaram Ellipsin ab
 Ablativo casus ; vel negotio . Ergo desine querelam , in-
 tellige negotium ; vel in negotio , Lassus viarum , supple de causa .
 Vide omnino Vossium de Construct. cap. 30. . 234

narium frumenti, si Latine loqueris, significas te implere granarium, quod sit frumento dicatum; ut si dicas, impleo pateram Regis. „ [Ita „ Plaut. Stich. act. 3. sc. 1. * Cadum vini veteris „ tibi propino. Et Truc. act. 5. sc. 1. Utrem ut ha „ beat veteris vini, pro cadum, vel utrem vino „ destinatum.] Sed poetæ aliquando Græcos imitantur: unde Virg. Implentur veteris Bacchi; Græci dicunt, πληρω τὸ ἀρχαῖον οἶνον, id est, impleo pateram de vino; vel si verbum verbo reddas, de vini. Nec tibi mira videatur hujusmodi constructio; nam antiqui Latini verbum ex verbo reddentes, † genitivo addebant præ-

* Cadum vini] Sic Sueton. Ner. 47. Tyxis veneni. Cic. Parad. III. 1. Auri navim evertat, an paleæ, nihil interest, h. e. onustam auro, vel palea.

† Genitivo addebant præpositionem] Indignum profecto Sanctio, qui adeo perspexit indolem linguæ, & frequentissimum in ea Ellipseos usum, existimare hosce Genitivos regi proxime à præpositionibus sine intercedente Ellipsi alterius casus. Etenim non simpliciter Græcam constructionis formam, verbum ex verbo reddentes, tenuisse Latinos, patet utique manifeste ex eo, quod & præpositio IN cum Genitivo in his Vitruvii exemplis occurrit. Atqui neque apud Græcos cū Genitivum admittit, sed solum Dativum. Et proinde, si quando Genitivum penes se habet, sine ulla hæsitacione etiam apud illos per Ellipsin explicari debet. Veluti Acl. Var. Hist. III. 45. Philippo dicitur oraculum datum cū βουατῶν cū Τροφῶν; h. e. in Bœotia in Trophonii æde. Et IV 15. de Alcibiade, cū Φαρναβάζῳ γενόμενος; h. e. apud Pharnabazum, seu proprie, in Pharnabazi aula agens. Similiter ergo apud Latinos se res habet. Neque solum hujusmodi Ellipsis occurrit apud Vitruvium, licet is præcipue, ut sæpe alii Auctores alias phrasas præ ceteris frequentant, ea videtur delectatus, sed & apud alios, ut videre est in Vossio de Construct. cap. 7. Adde illis Gellium I. 25. Inducis in mensum aliquot fœlis scil. spatium, vel tempus. Quam eandem Ellipsin deprehendes in Græca Inscriptione apud Jac. Sponium Itiner. To. 2. p. 233. ed. Am.

præpositionem. Vitruv. l. 1. c. 2. *Quantitas autem Ex cum*
rem est modulorum ex ipsius operis sumptio: ibid. cap. 4. genitivo.]
Aquatiles autem piscium natura, quod temperatae sunt
à calido, plurimumque ex aeris, & terreni sunt compo-
sita: ibidem cap. 8. Quum ergo iis rationibus erit In cum
salubritatis in manuum collocandorum explicatio: & genitivo.
 lib. 3. cap. 2. *Præterea si ex imbruium aquae vis oc-*
cupaverit: & lib. 9. cap. ult. Descriptioque ex duo-
decim caelestium signorum sit figurata. Hæc testimo-
monia Vitruvii aliqui conati sunt emendare,
nescientes ad Græcam formam esse dicta; sed
in antiquis manuscriptis ita, ut citavi, legun-
tur: hinc illud antiquum, in præsentiarum. Nec sentia-
rum.

H 3 hæc rum.

Amstel. *γινώσκων, ἐστίν, ὀλίγων, ἐπέων, ἐναγίδμου, scilicet,*
χρόνον. Hinc porro etiam petenda ratio locutionis il-
 lius antiquæ *In præsentiarum*, non, tanquam si Genitivus
 regeretur ab IN, ut perperam vult Sanctius, sed à sup-
 presso tempore, usitata in similibus Ellipsi. Quod cum ita
 sit, non debuisset Scioppius in Jud. de stylo Hist. p. 52.
 tanta confidentia illam locutionem tanquam lulentam
 rejicere, & Viris Doctis hujus seculi vitio vertere, Caro-
 ni, Fannio, Nepoti, Tacito, Appulejo, Minucio, &
 aliis olim usurpata. Neque satis etiam causæ, quare
 Christ. Cellarius in proleg. ad Curas postea, de Barbar.
 ei analogiam reclamare tradat, ac propterea de bonitate ejus
 dubitet. Porro similia hæc locutionibus sunt etiam illa,
 quæ Genitivum item jungunt variis præpositionibus, intel-
 lecta voce *ad*, vel *adibus*, ut dicatur, *ad Opis, ad Casto-*
ris, ἐστίν ἄδρα, ἐστίν πυνθονίας, in Veneris, à Vestis, quæ
 passim apud Græcos & Latinos eadem Ellipsi occurrunt.
 Quapropter semper statuenda Ellipsis alterius Nominis
 Substantivi, quoties Genitivus jungitur vel Verbis, vel No-
 minibus Adjectivis, vel etiam particulis quibuslibetque.
 Veluti Adverbiis, Plaut. Rud. IV. 4. 144. *Credo ego ille*
in se auri & argenti largiter, intellige negotium. Sic & in
 exclamatione, Mostell. III. 3. 9. *Dii Immortales, mercari-*
um Lepidi! scilicet est res. Catall. car. 9. *O mihi nunci beati!*
h. e. res hæc est mihi res beati nuncii. Quibus conve-
 niunt plane locutiones usitatissimæ, quas Auctor ipse in
 verbis memoria mox profert, *Venit in mentem illius diei,*
cum in animis haberem navigandi.

hæc, ut imitère, afferuntur, sed ut intelligas quoties genitivus videtur adhærere verbis, vel etiam adjectivis nominibus, esse Græcam phrasim, eamque figuratam. Hinc illud Horatii; *Desine mollium tandem querelarum*: idem, *Abstineto*, dixit, *irarum*, calideque *rixæ*: quod Homericum est; ἄλλ' ἄγε λάγυε ἔειπες; id est, *desine contentionis*. Virg. *Nec veterum memini, letorvè malorum*: idem; *Justitiæne prius mirer, bellinè laboriam?* Plaut. *Rudent*. *Ut me jam omnium laborum levas*: idem *Sticho*; *Hæ res vitæ meæ, soror, saturant*: idem *Cistellaria*; *Paternum servum sui participat consilii*. Ovid. *Successorionque Minervæ indoluit*. Horat. *Et morbi miror purgatiùm te illius*. Tacit. *Veteres oratores Græmmaticæ, Musicæ, & Geometriæ imbuebantur*. Vide *ἐν* in Hellenismo, & in Ellipsi *Causâ*

Deest etiam in genitivis Græcorum sæpissimè adverbium *ἐνεκα*, id est, *causâ*, vel *gratiâ*. Vide *Causâ* in Ellipsi.

In verbis memoriæ, si genitivis utimur, aut est eadem phrasim Græca, aut nomen verbi supplendum est; ut *memini tuorum consiliorum*, supple, *mentionem*; *venit in mentem illius diei*, supple, *mentio* vel *recordatio*. Ubi erant, qui dicunt esse antiptosin, ut *illius diei*, dicant esse, pro, *ille dies*: quos merito ridet Valla lib. 1. cap. 5. Cic. *Quum in animo haberem navigandi*, supple *propositum*, teste eodem Valla; & *Linacro* lib. 6. Vide in Ellipsi, *Mentio*.

Potiri rerum. Vide in Ellipsi *Imperium*: contra Valla lib. 3. cap. 34.

* *Natus Romæ, Ægypti educatus*, & similia, deest

* *Natus Romæ*] Sic & in Appellativis. Plaut. *Bacchid.*

deest ^Urbis, vel locus, vel provincia. Vide ^Urbis.

* Non est tui muneris; non est moris; Regis est gubernare. Vide Officium, vel Negotium.

† Satagit rerum suarum, dixit Terent. Heaut. unde Grammatici putant satago regere genitivum, quum sit agere satis rerum suarum. Plaut. Bacch. IV. 3. Nunc agitis tute sat tuarum rerum.

Pendeo animi; Disfrucior animi; Despicio mentis; Felix animi; Impotens letitiæ; Integer vitæ; Sceleris purus; Lassus maris, & viarum, militiæque, * Græca omnino sunt, & figurata. Vide Mens in Ellipsi, & Hellenismum.

H 4 Eo

II. 2. 27. Proxima vicinia habitat, Mil. Glor. II. 3. 2. Me vidisse hic proxima vicinia. Scil. in loco.

* Non est tui muneris] Cic. Famil. V. 20. Non est id rationum, h. e. non est negotium, quod in rationes inferri debeat.

† Satagit rerum suarum] Genitivus hic regitur nec à verbo Satagit, nec à vocula Sat, ut velle videtur Sanctius, sed ab Ellipsi in negotio, vel nomine. Nam Satagere per se & simpliciter significat affligi, laborare. Plaut. Merc. II. 1. 4. Ego hac nocte in somnis egi satis, & su homo exercitus. Gell. III. 8. Cum Pyrrhus unam atque alteram pugnam proficere pugnasset, satique agerent Romani. Additur & præpositio DE. Gell. IX. 11. Consulibus de vi ac multitudine hostium satis agentibus. Plerumque tamen Genitivus, Gell. I. 17. de Socrate, Itarum & molestiarum muliebrium per diem perque noctem satagebat. Intellige vel de causa, vel in negotio. Sic & cum aliis verbis. Plaut. Afin. II. 4. 53. Cui omnium rerum ipsius semper credit. V. 2. 5. Si me mandacem huius rei inveneris. Gell. VI. 17. qua est omnium rerum verecunda mediocritas. h. e. in negotio omnium rerum. Cœl. Famil. VIII. 14. Neque mearum rerum quid consilii capiam, reperio. Cic. de Off. I. 8. Nulla sancta societas nec fides regni est. Sall. Catil. 7. Pecunia liberalis er. m. Tac. Ann. VI. 4. Præcipuus olim circumventus Sabini, & inde luenda pars primus. Cujus generis frequentia sunt illi, Petrus militie, Medicus voluptatum, severitatis & munificentia summus, &c.

* Græca omnino sunt &c.] Latina tamen ellipsis, & similia

Et ad Minervæ, subaudi *Ædem*; Tullius Cicero-
nis supple, filius; *Catonis Martia*, subaudi uxor;
Castra aberant bidui, subaudi, itinere vel via;
Huius vidi Byrrhiam, subaudi, servum; *Secunda-*
rium, *tertiarumque Pamphilus*, supple actor. Vide
Ellipfin.

Sunt qui dicant non posse dici, *Urbs Toleti*,
Arbor mori, *Flumen Tagi*; quia nomen genetale
cum speciali in eodem casu debeat collocari;
ut *Urbem Romam*, *Flumen Tagus*, *Arbor Morus*:
quod ut non negaverim, ita & illud affirman-
dum est: nam si dicimus: *Urbs Spartana*, in-
quit Scaliger, cur non dicimus, *urbs Sparta*?
Sed quod attinet ad nomina urbium, vide,
urbs, in Ellipsi. De cæteris * accipe testi-
monia: Virgil. *Demessum florem viola*, & *hya-*
cinthi, dixit. Horat. in Epodo; *Aut herba*
lapathi prata amantis. Plin. *Herba pulegii*. Cice-
ro pro Flacco; *Qui arborem fici nunquam vidisset*.
Virgil. *Flumen Hymele*. Sueton. *Caligula*;
Sed quum ad visendum nemus, flumenque Clitummi,
Mevaniam processisset. Horat. *Denique quatenus ex-*
scindi vitium iræ, cætera item nequeunt. Plin. *Ar-*
bor palmæ: idem; *Arbor mori*. Columella lib. 6.
In scrobem fici arbusculam deponito: ibidem; Tunc ar-
borem fici detrunca. Cicero 5. epist. *Ne vitium*
arro-

lis ei, quæ modo explicita, quæque etiam in Accusativo
Adjectivis & Passivis juncto reperitur.

* Accipe testimonia] Adde his Sall. Jug. 92. *Flumen Mu-*
luche cap. 90. *Oppidum Laris*. Sulp. Sev. *Opp. Sarapta*.
Idem, *septuaginta arboribus palmarum repertis*. Suet. Aug. 49.
Arborem palmæ repertam. Sic *malum servitius*. Sulp. *Ma-*
la discordia, & *bona concordia*. Sall. or. 1. ad Cæs. *Quam-*
obrem quum in Sen. Herc. Oer. V. 447. omnes codd.
habeant, ut testatur Doctiss. ejus interpres Observ. I. 6.
Leve esse credis pellivis nupte malum? nulla satis iusta cau-
sa, cur contra eos reponeret pellicem. Sensus est, an cre-
dis nuptæ leve esse malum, malum p. llicis?

arrogantiae subsequatur: idem pro Murena; Alii ego te virtutibus, continentia, gravitatis, justitiae, fidei, ceteris omnibus, consulatu, & omni honore semper dignissimum judicari. Quem locum, hujus regulæ ignorantione, conatur emendare Lambinus. Falso item citatur à Grammaticis; In mensem Januarii: Hoc enim Latine non dicitur, cum Januarius adjectivum sit. Vide Mensis in Ellipsi.

Duos genitivos ab uno eodemque nomine Duo pendere * aliquando animadverti. Cicero genitivi in Pisonem; *Fame sentis bellua, quæ sit hominum querela frontis tuæ?* Idem ad Plancum; *Consul es designatus maxima orbitate Reip. virorum talium: idem pro Cornelio Balbo; Habes summorum hominum interpretationem juris ac fœderum. Cæsar. I. Civili; Omnium temporum injurias inimicorum in se commemorat, ibid. cuius rei magnam partem laudis, ac æstimationis ad Libonem perventuram. Valer. Max. de Cyro; Cujus ortus ad imperium totius Asiæ spectantis, maternus avus Astyages duos præ-*

H 5 nunt-

* Aliquando animadverti] Sic passim apud optimos Auctores duo Genitivi, quorum alter quasi Activus, alter Passivus. Cic. Famil. II. 13. *Illius (Appii) administratio provinciae.* IX. 8. *Superiorum temporum fortuna Reip. de Offic. I. 14. Cæsaris translatio pecuniarum. Cap. 16. Quæ natura sine principia communitatis. Nep. Epam. 5. Quod sibi Agamemnonis belli gloriam videretur consecutus. Pelop. 2. Quorum imperii majestas. Plaut. Pseud. I. 1. 3. Duorum ego labori hominum parvissem lubens; Mei, te rogandi; Tui, respiciendi mihi. Liv. XXXIV. 26. Omnium Principum Græciæ eadem sententia erat inde potissimum ordiendi belli. Ubi vide Virum summum Gronovium Patrem, similia adferentem loca. Sæpe etiam plures Genitivi concurrunt, sed alter ex altero pendentes. Liv. præfat. *Missum consuluisse memorie rerum gestarum principis terrarum populi. I. 38. Frater hic filius erat Regis. Sall. Jug. 30. Odio potentia nobilitatis. Cic. Famil. VI. 20. De curatione munerum regnum casum Oppio sum locutus.**

mentios somni frustra discutere tentavis. Cicer. I. Catil. Exhaustur ex urbe tuorum comitum magna, & permiciosa sentina Reip. Auctor ad Herennium; Memoria est firma animi rerum, & verborum dispositionis perceptio. Sed frequentius alter genitivorum in possessivum convertitur; ut, *Mea doctrina præceptoris*; &, *Fructibus Siculis Agrippæ*.

CAP. IV.

Dativus nunquam regitur, nec in activa, nec in passiva; & ubique acquisitionem significat. Nunquam est rei agentis.

Vide infra Lib. 3. cap. 4.
Dormio tibi; Tibi servio; do tibi pecunias; tibi emitur liber; nihil differunt, si dativi naturam spectes: ubique enim significatur acquisitio; ut, *serripuit mihi nummos*; & *lac subducitur agnis*: nam dativus ultimum finem significat; quare jam compositæ, & structæ orationi potest accedere. Domus constat ex materia (ut lapidibus, & lignis) producitur ab artifice (quæ causa efficiens est) habet formam, qua distinguitur à rebus aliis: quum igitur constructa, & perfecta est, tunc quarimus, cui negotio, vel domino sit accommodanda: sic dativus constructæ, atque perfectæ orationi per modum acquisitionis supervenit. Nulla igitur erit oratio, cui per modum acquisitionis dativus adjungi non possit: ut, *tibi doceo*; *tibi soli amas*; „[*tibi deserit Hesperus O-* „*tam*; *Omnis jam pueris pater*, & *matercula pallent*; „*Sed ne forte tuo careat mihi fumus amore.*] Cur enim in his orationibus; *Filius mihi peccat*, non omnibus dormio; *fateris esse acquisitionem*: & in illis; *Do tibi pecunias*, non fratri; à verbo dicis regi dativum? Intelligendum igitur, nul- lam